

Rapportage projectplan

't Vaneker te Enschede

Opdrachtgever	Gemeente Enschede Postbus 20 7500 AA Enschede
Rapportnummer	12496.002
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	14 oktober 2020
Vestiging	Gelderland Fabriekstraat 19c 7005 AP Doetinchem 088 - 5001600 doetinchem@econsultancy.nl
Opsteller	Dhr. C.C. Slemmer, BSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Dhr. J.G. Boogaard, BSc
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEGEVENS VAN DE LOCATIE EN HET GEBRUIK DOOR FLORA EN FAUNA	2
	2.1 Locatiegegevens en huidige situatie	2
	2.2 Verantwoording effectenstudie en verspreidingsinformatie	3
	2.3 Deskundige begeleiding	4
3	VERSPREIDING VAN BESCHERMDE SOORTEN OP DE LOCATIE	5
	3.1 Onderzoeksmethode	5
	3.2 Onderzoekresultaten	6
4	VOORGENOMEN INGREEP OP DE LOCATIE EN ONDERBOUWING	8
	4.1 Voorgenomen activiteiten en manier van uitvoering	8
	4.2 Doel en belang van de activiteiten	8
	4.3 Planning en onderbouwing van de activiteiten	8
	4.4 Alternatieven	8
5	EFFECTEN VAN DE INGREEP OP FLORA EN FAUNA	9
	5.1 Effecten op korte termijn op beschermde soorten	9
	5.2 Effecten lange termijn op gunstige staat van instandhouding	9
	5.3 Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming	10
6	TE TREFFEN MAATREGELEN	11
	6.1 Inleiding	11
	6.2 Tijdelijke mitigerende maatregelen	11
	6.3 Ongeschikt maken	11
	6.4 Controlerondes	11
	6.5 Duurzame permanente maatregelen	12
	6.6 Zorgvuldig handelen en zorgplicht	12
7	SAMENVATTING	13

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van de gemeente Enschede opdracht gekregen voor het opstellen van een projectplan in het kader van de Wet natuurbescherming, ten behoeve van de voorgenomen renovatie van de panden aan de Vanekerbeekweeg 63 en 65 gelegen in woonlandschap 't Vaneker te Enschede.

De volgende onderzoeksvragen zullen in onderhavige rapportage worden beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig?
- Welke functie heeft het plangebied voor de soorten?
- Wat is de omvang en duurzame staat van instandhouding van de bij de ingreep betrokken populaties van beschermde soorten?
- Blijft de functionaliteit van de rust- en voortplantingsplaatsen behouden?
- Welke eigenschappen van het gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?
- Hoe groot wordt het succes van de te nemen maatregelen ingeschat?
- Welke maatregelen moeten getroffen worden om aan de zorgplicht te voldoen?
- Zijn er voor de streng beschermde soorten geen meer bevredigende oplossingen.
- Welk wettelijk belang is er waardoor de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd?

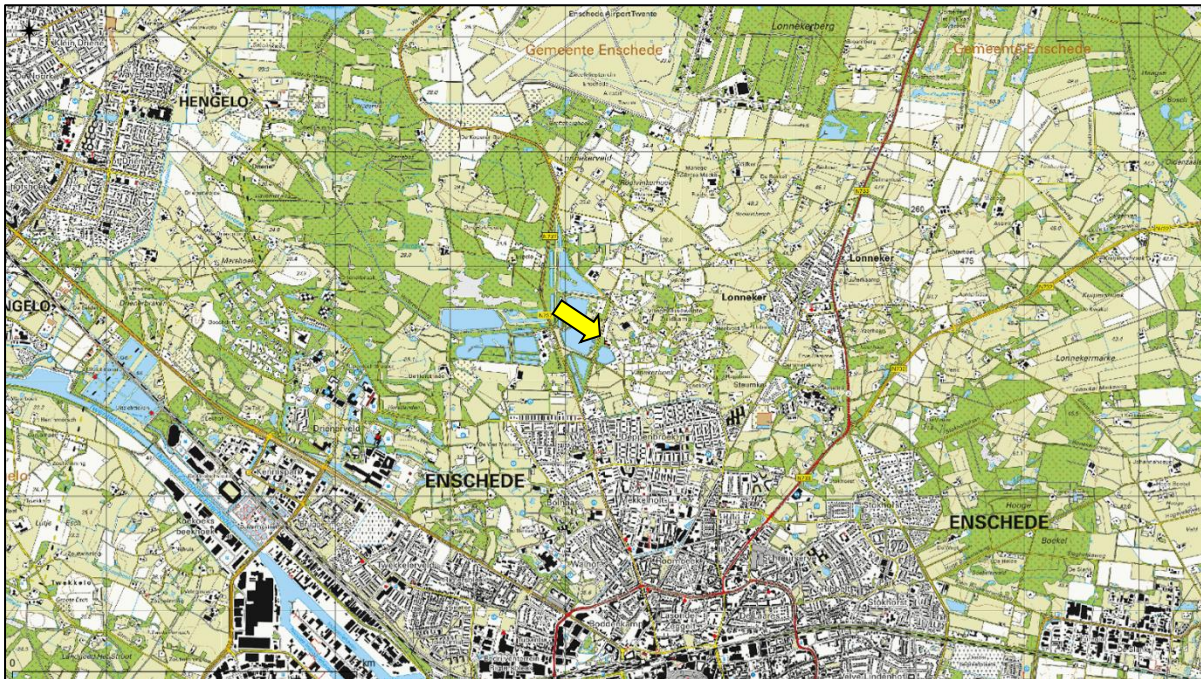
Uit de quickscan flora en fauna, die door Econsultancy in mei is uitgevoerd (rapportage 12496.001), bleek dat op het gebied van vleermuizen meer informatie was benodigd. Daarom is in 2020 aanvullend onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. Uit het nader onderzoek bleek dat de bebouwing een functie heeft voor gewone dwergvleermuizen als zomerverblijfplaats.

Om negatieve gevolgen te voorkomen worden maatregelen uitgevoerd die bestaan uit het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen voorafgaand aan de renovatie, werken buiten de gevoelige periodes voor vleermuizen, zorgvuldig handelen en het permanent aanbieden van nieuwe verblijfplaatsen voor vleermuizen.

2 GEGEVENS VAN DE LOCATIE EN HET GEBRUIK DOOR FLORA EN FAUNA

2.1 Locatiegegevens en huidige situatie

De onderzoekslocatie ligt aan de Vanekerbeekweg 63 en 65 gelegen in woonlandschap 't Vaneker, ten noorden van de kern van Enschede. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

Het plangebied bestaat uit de panden aan de Vanekerbeekweg 63 en 65 en het omliggende terrein. De panden zijn voorzien van een zadeldak met dakpannen en overhangende kantpannen. Het omliggende terrein is voornamelijk verhard. Op een deel van het terrein is gazon aanwezig en er staan enkele bomen. Het terrein is omgeven met een hekwerk. De figuren 2 t/m 4 geven een impressie van deelgebied 2 middels foto's die gemaakt zijn tijdens het veldbezoek in mei 2020. In figuur 5 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven.

Figuur 2. Panden aan de Vanekerbeekweg.

Figuur 3. Zadeldak met dakpannen en bestraat terrein.

Figuur 4. Binnenzijde van het leegstaande pand.

Figuur 5. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

2.2 Verantwoording effectenstudie en verspreidingsinformatie

Door Econsultancy is in mei 2020 een quickscan flora en fauna voor de locatie opgesteld (rapport 12496.001). De quickscan is uitgevoerd aan de hand van een bureaustudie en een veldbezoek. Het veldbezoek is afgelegd op 14 april 2020. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de omliggende percelen onderzocht. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Vanwege de aanwezigheid van diverse gebouwen is er met behulp van onder andere een zaklantaarn gezocht naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, overige zoogdieren en vogels.

De quickscan Wet natuurbescherming had betrekking op meerdere deelgebieden waar de gebouwen aan de Vanekerbeekweg 63 en 65 deel van uitmaakten. Onderhavig projectplan heeft alleen betrekking op de panden aan de Vanekerbeekweg 63 en 65. De conclusie uit de quickscan was als volgt:

Conclusie

Broedvogels

Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat, indien het groen buiten het broedseizoen wordt verwijderd, er geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot deze soorten. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen.

Vleermuizen

De bebouwing op de onderzoekslocatie is in principe geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen, vanwege de aanwezigheid van geschikte openingen die toegang verlenen tot de ruimte tussen het dakbeschot en de dakpannen. Zowel de panden in deelgebied 1 (Zuidkampweg) als deelgebied 2 (Vanekerbeekweg) hebben geschikte ruimtes die toegang verlenen tot de ruimte onder de dakpannen. De bebouwing is geschikt als verblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Gelet op de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor vleermuizen, zal aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn om de daadwerkelijke functie van het gebied voor vleermuizen te kunnen vaststellen.

De bomen met holtes in deelgebied 3 en ten noorden van deelgebied 4 zijn in principe geschikt voor boombewonende vleermuizen als rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. De bomen blijven behouden waardoor van aantasting van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen geen sprake is. Nader onderzoek naar boombewonende vleermuizen is dan ook niet noodzakelijk, vooropgesteld dat de bomen met holtes behouden blijven. Hierbij is het wel van belang dat met de nieuwbouw rekening gehouden wordt met verlichting. Zo dienen armaturen naar beneden gericht te zijn en niet omhoog gericht zodat de boomholtes in de donkerte blijven. Indien verlichting richting de boomholtes niet voorkomen kan worden in de toekomstige situatie dient alsnog nader onderzoek naar de functies van de boomholte voor vleermuizen uitgevoerd te worden.

(...)

Algemene amfibieën en grondgebonden zoogdieren

Voor de te verwachten soorten geldt dat de werkzaamheden mogelijk verstorend kunnen werken. Als gevolg van graafwerkzaamheden kunnen dieren verwond of gedood worden en holen kunnen worden verwijderd. Het is echter in het kader van de zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Het doden of verwonden kan plaatsvinden indien schuil- of voortplantingslocaties worden beschadigd. Het verwijderen van de materialen dient daarom buiten de gevoelige periode van voortplanting of winterrust plaats te vinden. Aanwezige dieren moeten de gelegenheid krijgen om veilig weg te komen.

2.3 Deskundige begeleiding

De deskundige die betrokken is bij het project, betreft een ervaren ecooog¹. Econsultancy is lid van de branchevereniging 'Netwerk Groene Bureaus' en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

---

¹ Alle ecologen van Econsultancy hebben op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of • Zijn als ecooog werkzaam voor een ecologisch adviesbureau dat is aangesloten bij het netwerk Groene Bureaus en/of • Zetten zich aantoonbaar actief in op het gebied van soortenbescherming bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

3 VERSPREIDING VAN BESCHERMDE SOORTEN OP DE LOCATIE

3.1 Onderzoeksmethode

Voor het onderzoek naar **vleermuizen** zijn in de periode half april tot oktober in totaal vijf veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf en paarverblijf/baltsplaats voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functie slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken is onderzoek naar alle op de onderzoekslocatie mogelijke functie noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geniet een jaarronde bescherming.

Het totaal aantal voorgestelde veldbezoeken is vastgesteld op basis van de grootte van de onderzoekslocatie, uitgaande van twee waarnemers per veldronde. De verwachting is dat met vijf bezoeken omtrent deze soortgroep voldoende zekerheid is verkregen over de functie van de onderzoekslocatie.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van professionele batdetectors met opnamemogelijkheid (Pettersson D240x). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soort) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven. Hierbij wordt gebruik gemaakt van analyseprogramma Batsound.

Overzicht veldbezoeken

Het onderzoek bestaat uit diverse veldbezoeken. Onderstaande tabellen I en II geven een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tabel I. Onderzoeksinspanning per soortgroep

	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september
vleermuizen							
tijdstip		-		2 x avond*, 1 x ochtend*		-	2 x avond
datum				28 mei, 2 juni & 1 juli 2020			18 augustus en 16 september 2020
functie				kraamverblijf			paar/baltsverblijf

* Het veldwerk is door twee personen uitgevoerd.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 10 °C. De windsnelheid lag beneden de 5 Bft. en er was geen sprake van neerslag.

Tabel II. Omstandigheden aanvullende onderzoeken vleermuizen

Datum	Tijd	Temperatuur	Weersomstandigheden
28 mei 2020	03:20 – 05:30	8 °C	N2, droog
2 juni 2020	21:40 – 23:45	17 °C	WZW1, droog
1 juli 2020	21:45 – 00:00	15 °C	WZW2, droog
18 augustus 2020	21:50 – 23:50	19 °C	2Bft, droog
16 september 2020	21:30 – 00:15	18 °C	2Bft, droog

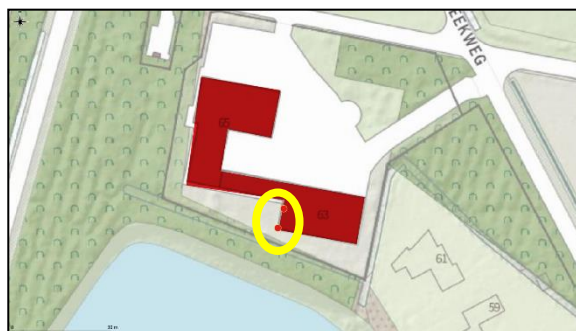
3.2 Onderzoekresultaten

Zomer-/kraamverblijfplaatsen

In het voorjaar en de zomer van 2020 is middels twee avondbezoeken en een ochtendbezoek onderzoek gedaan naar de functie van de bebouwing als zomerverblijfplaats en kraamverblijfplaats. Het onderzoek is door twee personen uitgevoerd. Gedurende het eerste ochtendbezoek zijn er twee invliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen onder de kantpannen van het pand aan de Vanekerbeekweg 63. De eerste vleermuis vloog in onder de kantpan net naast de nokvorst. De tweede gewone dwergvleermuis vloog in bij een kantpan meer aan de onderzijde. In de figuren 6 en 7 zijn de invlieglocaties van de gewone dwergvleermuizen weergegeven. Gedurende het tweede avondbezoek werden uit exact dezelfde locaties, als waar de vleermuizen invlogen tijdens het ochtendbezoek, twee uitvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Verder werden er geen andere verblijfplaatsen vastgesteld. Tijdens het laatste onderzoek werden geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Ook bij de al bekende verblijfplaatsen bij de kantpannen van het pand aan de Vanekerbeekweg 63 werden geen uitvliegende vleermuizen meer waargenomen. Dit maakt dat uit het onderzoek is gebleken dat de bebouwing een functie heeft voor twee zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen. Er is geen kraamverblijfplaats van vleermuizen aanwezig in de bebouwing.

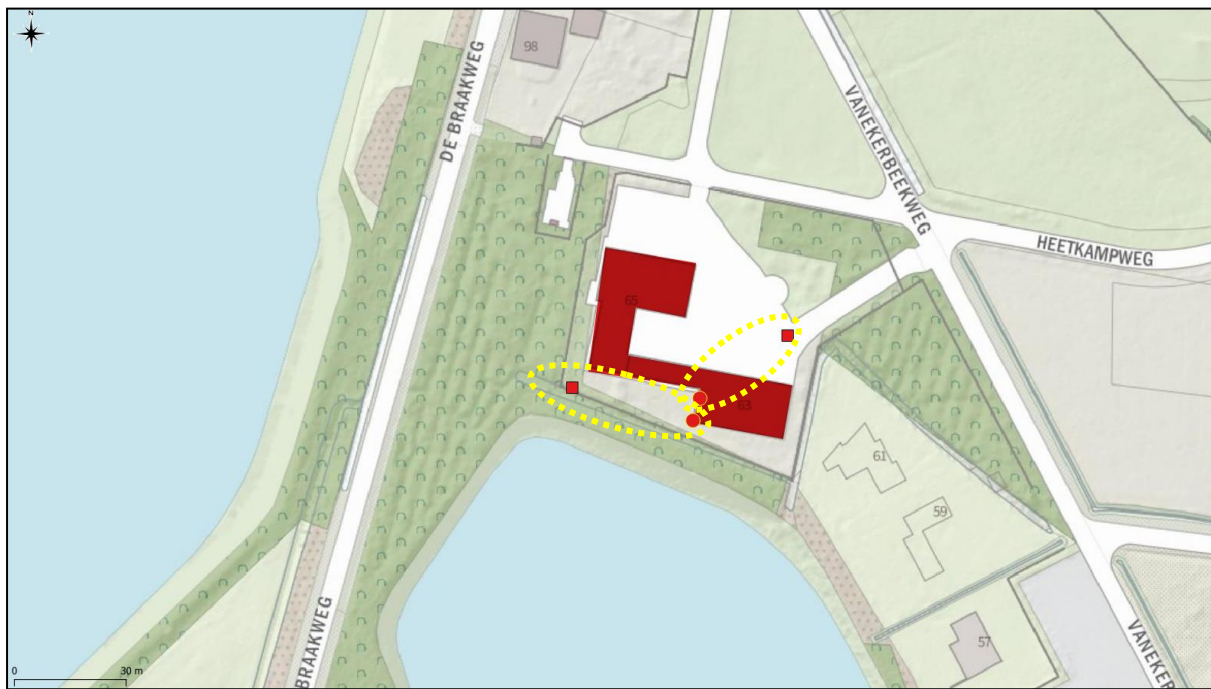
Figuur 6. Invlieglocaties van de twee gewone dwergvleermuizen aan de Vanekerbeekweg 63.

Figuur 7. Ligging van de twee zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

Paar-/baltsverblijfplaatsen

In het najaar van 2020 is middels twee bezoeken in het najaar onderzoek verricht naar de functie van de bebouwing als paarverblijfplaatsen van vleermuizen. Hierbij is met name gelet op baltsende gewone dwergvleermuizen die middels het produceren van baltsgeluiden een territorium afbakenen en daarmee vrouwtjes naar hun paarverblijfplaatsen proberen te lokken. Gedurende beide onderzoek werd hetzelfde beeld waargenomen. Er waren twee gewone dwergvleermuizen aan het baltzen rondom de bebouwing. De exacte ligging van de paarverblijfplaatsen kon niet worden vastgesteld. Gezien de resultaten van het voorjaarsonderzoek is het aannemelijk dat de vastgestelde zomerverblijfplaatsen ook als paarverblijfplaats worden gebruikt. In figuur 8 is de ligging van de baltlocaties weergegeven ten opzichte van de zomerverblijfplaatsen.

Figuur 8. Ligging baltlocaties (rood vierkant) ten opzichte van zomerverblijfplaatsen (rode stip) maakt dat het aannemelijk is dat de zomerverblijfplaatsen ook als paarverblijfplaatsen worden gebruikt door de gewone dwergvleermuis.

4 VOORGENOMEN INGREEP OP DE LOCATIE EN ONDERBOUWING

4.1 Voorgenomen activiteiten en manier van uitvoering

Voor de exacte uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden aan het pand met de twee vleermuisverblijfplaatsen is nog geen planning te geven. De werkzaamheden gaan ter zijner tijd worden uitgevoerd door de kopers van de panden. De kopers zullen zelf ook de ontheffing gaan aanvragen. In het projectplan is daarom uitgegaan van de situatie dat naar verwachting in ieder geval de kapconstructie geheel of gedeeltelijk zal worden vervangen en dat er werkzaamheden aan één of meer van de gevels zullen plaatsvinden ten behoeve van het realiseren van aan- en uitbouwen. Daarnaast ligt ook in de lijn der verwachting dat in de panden isolerende maatregelen zullen worden uitgevoerd.

4.2 Doel en belang van de activiteiten

De ontwikkeling van 't Vaneker heeft als doel om een bijdrage te leveren aan de sociaal economische structuurversterking van Enschede door een uniek woonmilieu te creëren voor met name de hogere segmenten van de markt. Daarmee wordt de verhouding verbeterd tussen de goedkopere en duurder woningvoorraad, waardoor Enschede aantrekkelijker wordt als woonstad en er meer mogelijkheden komen om talenten te behouden voor de stad en daarmee ook voor Twente. Met de voorgenomen sloop van de voormalige defensiepanden wordt het mogelijk binnen 't Vaneker een herverkaveling te realiseren, waardoor er (nog) meer ruimte komt voor ruimtelijke kwaliteit en groen. Daarmee kan binnen 't Vaneker een betere balans worden gecreëerd tussen grotere en kleinere kavels en dat draagt ook weer bij aan aantrekkelijk maken en houden van Enschede als woonstad voor talenten.

4.3 Planning en onderbouwing van de activiteiten

Een planning van de werkzaamheden is op dit moment nog niet te geven. De gemeente Enschede verkoopt het terrein met bijbehorende defensiepanden. De toekomstige kopers van het terrein zullen vervolgens een planning moeten maken voor het uitvoeren van de renovatie. Dit is op het moment van schrijven van het projectplan nog niet bekend. De werkzaamheden die de gemeente Enschede in de planning heeft staan hebben geen betrekking op de verblijfplaatsen van vleermuizen in de voormalige defensiepanden. Het betreft de aanleg van een bouwweg en riool en het bouwrijp maken van de kavels waarvoor maai-, grondwerk,- en afwateringswerkzaamheden worden uitgevoerd medio 2021.

4.4 Alternatieven

Het in hun huidige staat behouden van de voormalige defensiepanden, in 't Vaneker waar verblijfsplaatsen van vleermuizen zijn aangetroffen, is niet mogelijk. Deze panden zijn gelegen op het voormalige Zuidkamp, wat onderdeel uitmaakt van de gebiedsontwikkeling Luchthaven Twente en omgeving. Verantwoordelijk voor de realisatie van de gebiedsontwikkeling is 'Area Development Twente' (ADT), met de gemeente Enschede en de provincie Overijssel als aandeelhouders. Onderdeel van de koopovereenkomst tussen ADT met Defensie is dat de voormalige Defensiepanden binnen een jaar na de eigendomsoverdracht bouwrijp wordt gemaakt. Het niet bouwrijp maken van deze panden betekent niet alleen contractbreuk met Defensie, met de nodige financieel nadelige gevolgen voor gemeente Enschede en provincie Overijssel als aandeelhouders van ADT, maar ook dat geen wezenlijke bijdrage geleverd kan worden aan de noodzakelijke herverkaveling en verdere vergroening in 't Vaneker. Bovendien is behoud van deze panden visueel onaantrekkelijk en landschappelijk en stedenbouwkundig ongewenst. Daarbij komt dat de panden in de huidige staat niet geschikt zijn voor het realiseren van een bij de doelstellingen van 't Vaneker geschikt woonmilieu. Het niet herinrichten van de terreinen na renovatie van de panden is visueel onaantrekkelijk en landschappelijk en stedenbouwkundig ongewenst.

5 EFFECTEN VAN DE INGREEP OP FLORA EN FAUNA

5.1 Effecten op korte termijn op beschermde soorten

De panden hebben een functie als zomer- en paarverblijfplaats voor twee gewone dwergvleermuizen.

Gewone dwergvleermuizen leven in netwerken van meerdere (lokale) populaties. De lokale populatie wordt gevormd door één of meerdere kraamkolonies, enkele niet-voortplantende groepen vrouwtjes en de mannetjes. Een kolonie gewone dwergvleermuizen bestaat uit de vrouwtjes die meerdere kraamverblijven gebruiken die elk enkele tientallen tot honderden vrouwtjes bevat. De netwerken van kraamgroepen zijn via de massawinterverblijfplaatsen aan elkaar verbonden. Het aantal dieren in een gebied is sterk afhankelijk van het voedselaanbod. Omdat de gewone dwergvleermuis een trage voortplanter is verloopt uitbreiding of herstel van een populatie niet snel.

Uitgaand van een worst-case scenario waarbij met de renovatie het volledige dak wordt gerenoveerd en de spouw wordt geïsoleerd zullen er twee zomer-/paarverblijfplaatsen van in totaal twee gewone dwergvleermuizen worden aangetast. De verblijfplaatsen, onder de kantpannen bij de kopgevel, zullen door het ongeschikt maken en de dakrenovatie in ieder geval tijdelijk niet beschikbaar zijn.

Om te voorkomen dat met het na-isoleren van de spouwmuur en het renoveren van het dak vleermuizen worden verwond of gedood dient de bebouwing voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te worden. Ook dient gezorgd te worden dat er voldoende alternatieven beschikbaar zijn buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden om negatieve gevolgen te voorkomen.

Door het vervangen van het dak en de isolatie van de spouw zijn de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis tijdens de werkzaamheden niet meer beschikbaar. De soort zal moeten uitwijken naar een alternatieve verblijfplaats. Vleermuizen maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen waartussen ze regelmatig verhuizen. Een tijdelijk verlies van een zomer-/paarverblijfplaats van vleermuizen is over het algemeen in ecologisch opzicht daarom geen groot probleem. Om geen risico's te nemen ten aanzien van de planning van de werkzaamheden worden voor de zomer-/paarverblijfplaatsen alternatieve verblijfplaatsen aangeboden.

Maatregel: aanbieden van 8 alternatieve verblijfplaatsen voor 2 zomer-/paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

Maatregel: kopgevels voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt maken onder ecologische begeleiding.

5.2 Effecten lange termijn op gunstige staat van instandhouding

Het "natuurlijke" aanbod van verblijfplaatsen voor vleermuizen ligt onder druk. Bij moderne bouwtechnieken zijn er minder verblijfsmogelijkheden. De renovatie dient daarom zodanig worden uitgevoerd dat na afloop van de werkzaamheden de verblijfslocatie wederom beschikbaar is voor de soort.

Maatregel: na afloop van de werkzaamheden dient de bebouwing wederom geschikt te zijn als zomer- en paarverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis. Dit kan gerealiseerd worden door het plaatsen van 8 inmetstelstenen voor vleermuizen in de bebouwing of door het reconstrueren van de oorspronkelijke verblijfplaatsen op 8 plekken in de bebouwing.

5.3 Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

5.3.1 Gewone dwergvleermuis

Alle vleermuissoorten vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrictlijn en de conventie van Bonn, in de Wet natuurbescherming ondergebracht in artikel 3.5. De verboden handelingen die van toepassing zijn op de vleermuizen betreffen het opzettelijk verstoren, doden of vangen van de dieren en het beschadigen of vernielen van de rust- en voortplantingsplaatsen.

Bij de renovatie van de bebouwing is het niet te voorkomen dat wegnemen, vernielen of beschadigen optreedt, waardoor artikel 3.5 lid 4 wordt overtreden. Door het treffen van maatregelen kan de functionaliteit voor de soort behouden blijven. Hiermee wordt overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen. De provincie Overijssel gaat uit van ontheffingsplicht ondanks behoud van de functionaliteit.

Artikel 3.5 lid 2 betreft het opzettelijk verstoren van dieren. Bij het weggagen van een vleermuis, als gevolg van de renovatie is sprake van voorwaardelijke opzet en is het artikel van kracht, echter heeft het verjagen niet tot doel om de staat van instandhouding negatief te beïnvloeden, maar juist om doden en verwonden te voorkomen. Er zullen echter handelingen verricht moeten worden die specifiek bedoeld zijn om dieren te verstoren.

5.3.2 Wettelijk belang uit de Habitatrictlijn

De voorgenomen activiteiten zijn noodzakelijk in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna en in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

De ontwikkeling van woonlandschap 't Vaneker is in overeenstemming met de provinciale omgevingsvisie en -verordening en met de provinciale ruimtelijke visie gebiedsontwikkeling luchthaven Twente en omgeving. Enerzijds moet Enschede aantrekkelijker worden als woonstad door het verbeteren van imago en voorzieningen. Anderzijds moeten ook de woningen en bijpassende woonmilieus beschikbaar zijn voor de doelgroep. Ten behoeve van het beschikbaar zijn van woningen en bijpassende woonmilieus voor met name de hogere inkomensgroepen wordt het woonlandschap 't Vaneker gerealiseerd.

Binnen de Netwerkstad Twente is nader onderzoek gedaan naar de groene/suburbane woonmilieus. Een van de afwegingscriteria daarbij is dat wordt gekeken naar de impact die een bepaalde locatie kan hebben voor de sociaaleconomische positie van de stad. 't Vaneker draagt daar voor Enschede zeker aan bij en is binnen de Netwerkstad Twente een unieke locatie. De locatie 't Vaneker is van essentieel belang voor zowel de realisatie van de nieuwbouwtaakstelling als voor de structuurversterking van Enschede. Transformatie van bestaande gebieden is in het kader van de Woonvisie aan een nadere studie onderworpen. Gebleken is dat dit onvoldoende oplossing biedt voor de behoefte aan suburbane woonmilieus in Enschede. Ook uit het Twents woningmarktonderzoek is gebleken dat in Enschede ook in de toekomst behoefte is aan suburbane woonmilieus en villa's in het groen.

Daarnaast draagt de realisatie van 't Vaneker ook bij aan het in de recent vastgestelde Woonvisie vastgelegde beleidsspeerpunt dat in stedelijke plannen extra ruimte wordt gegeven aan kwalitatief groen en het versterken van een duurzame en biodiverse woon- en leefomgeving.

6 TE TREFFEN MAATREGELEN

6.1 Inleiding

De te nemen maatregelen zijn in te delen in de volgende vier stappen:

- a. alternatieve verblijfplaatsen aanbieden als tijdelijke opvang van het verlies van de potentiële verblijfplaatsen voor de periode tussen de ingreep en de realisatie van de nieuwe situatie;
- b. onderzoekslocatie voor de ingreep ongeschikt maken voor beschermde soorten;
- c. controleronde(s) om afwezigheid beschermde soorten op moment van ingreep aan te tonen;
- d. in de nieuwe situatie duurzame verblijfsmogelijkheden voor beschermde soorten creëren.

6.2 Tijdelijke mitigerende maatregelen

Voor het aanbieden van tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen worden, minimaal een half jaar voorafgaand aan de werkzaamheden, vleermuiskasten geplaatst binnen 200 meter van de onderzoekslocatie. Als tijdelijke mitigatie worden 8 kasten geplaatst van het type VMT1 of VMT1a (figuur 9) van fauna-projecten.nl of vergelijkbare andere kasten. De exacte locaties van de te plaatsen kasten en foto's van de ophanglocaties zullen in het logboek worden verwerkt en later worden opgestuurd naar de provincie Overijssel.

6.3 Ongeschikt maken

Het ongeschikt maken voor vleermuizen wordt gerealiseerd door voorafgaand aan de renovatiewerkzaamheden de kopgevels ongeschikt te maken middels het aanbrengen van exclusion flaps en het oplichten en indien nodig dichtzetten van loodslabben. Het ongeschikt maken dient uitgevoerd te worden in de actieve periode van vleermuizen, globaal lopend van 1 april tot 1 november, en bij een avondtemperatuur van minimaal 10°C.

De exacte werkwijze wordt in het veld bepaald samen met een ter zake kundig ecooloog. Hierbij wordt gekeken welke openingen in potentie geschikt zijn voor vleermuizen om deze zodoende af te dichten met excluders.

6.4 Controlerondes

Omdat het vleermuisonderzoek slechts een momentopname betreft en vleermuizen opportunistisch kunnen zijn ten aanzien van de keuze van hun verblijfplaats wordt na afloop van het ongeschikt maken van de woningen een controleronde gehouden. Hierbij wordt met behulp van batdetectors tijdens het uitvliegmoment gecontroleerd of er bij de bekende verblijfplaatsen en de directe omgeving ervan, uitvliegende vleermuizen aanwezig zijn. Indien noodzakelijk worden, door de ecologisch begeleider, op basis van deze controleronde aanvullende maatregelen voorgesteld.

Figuur 9. Tijdelijke vleermuiskast van Fauna-projecten.nl (type VMT1a).

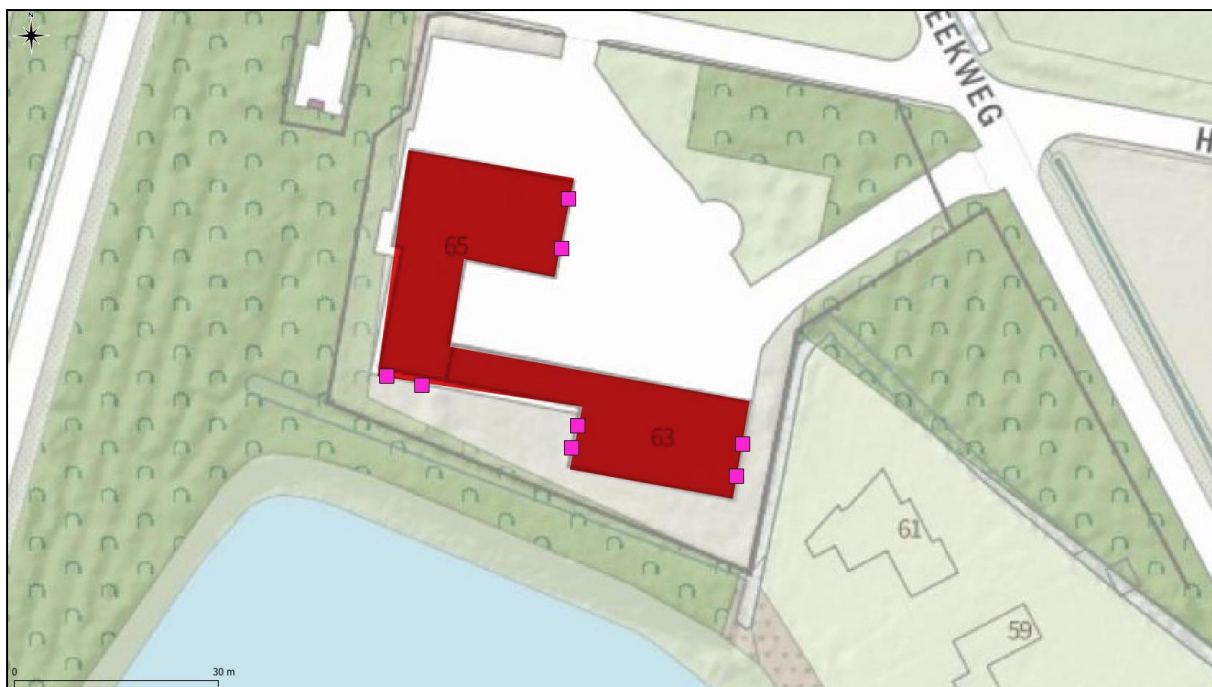
6.5 Duurzame permanente maatregelen

Voor vleermuizen worden voor elke zomer-/paarverblijfplaats vier inbouwstenen in de kopgevel gemetseld. In totaal zullen er daarom acht inbouwstenen worden gerealiseerd in de panden als permanente mitigatie voor twee paarverblijfplaatsen. De inbouwstenen zijn van het type VMPM1 van faunaprojecten.nl (figuur 11) of vergelijkbaar. Deze vleermuiskasten worden in de gevel ingebouwd waardoor de invliegopening gelijk met de gevel komt te staan. De kasten worden op verschillende windrichtingen geplaatst zodat er een variatie in microklimaat ontstaat. Een voorbeeld van de permanente mitigatie is weergegeven in figuur 9. In figuur 11 zijn de te treffen duurzame maatregelen als voorstel op de kaart weergegeven.

Figuur 10. Inbouwsteen vleermuis type VMPM1 (bron: faunaprojecten.nl).

Wanneer het inbouwen van kasten in de gevel niet mogelijk is in verband met de beschikbare ruimte in de gevel, zullen de huidige verblijfplaatsen van vleermuizen op minimaal 8 locaties gereconstrueerd worden. Door overhangende kantpannen met voldoende ruimte ten (>2 centimeter) opzichte van de gevel te plaatsen.

Figuur 11. Overzicht te treffen permanente voorzieningen (paars vierkant).

6.6 Zorgvuldig handelen en zorgplicht

Aan het zorgvuldig handelen en de zorgplicht wordt voldaan door het werken buiten de gevoelige perioden van de betreffende soorten. Daarom wordt het ongeschikt maken van de bebouwing uitgevoerd in het actieve seizoen van vleermuizen, namelijk in de periode april tot november. Tevens zal het ongeschikt maken onder begeleiding van een ter zake kundig ecooloog uitgevoerd. Zodoende wordt met zekerheid voorkomen dat er doden of verwonden van vleermuizen op zal treden als gevolg van de renovatiewerkzaamheden.

7 SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van de gemeente Enschede een projectplan opgesteld in het kader van de Wet natuurbescherming, ten behoeve van de voorgenomen renovatiewerkzaamheden aan de Vanekerbeekweg 63 en 65 gelegen in woonlandschap 't Vaneker te Enschede.

De volgende onderzoeksvragen zijn beantwoord:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig?
  - Het betreft de gewone dwergvleermuis.
- Welke functie heeft het plangebied voor de soorten?
  - Binnen het plangebied zijn twee zomer-/paarverblijfplaatsen aanwezig van twee gewone dwergvleermuizen.
- Wat is de omvang en duurzame staat van instandhouding van de bij de ingreep betrokken populaties van beschermde soorten?
  - De twee zomer-/paarverblijfplaatsen op de locatie betreft een niet gevoelig gebruik voor de soort. De stand van instandhouding is daarom niet in het geding.
- Blijft de functionaliteit van de rust- en voortplantingsplaatsen behouden?
  - Door het treffen van mitigerende maatregelen van tijdelijke aard en permanente aard blijft de functionaliteit van de vaste rustplaatsen te allen tijde behouden.
- Welke eigenschappen van het gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?
  - Het betreft de functie als zomer-/paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis.
- Hoe groot wordt het succes van de te nemen maatregelen ingeschat?
  - De te treffen maatregelen zijn conform het voor de gewone dwergvleermuis opgestelde kennisdocument (BIJ12, versie juli 2017), en zijn daarmee voldoende bewezen effectief.
- Welke maatregelen moeten getroffen worden om aan de zorgplicht te voldoen?
  - Het betreft het werken buiten de winterperiode, ongeschikt maken van de bebouwing voor vleermuizen, zorgvuldig handelen en het werken onder ecologische begeleiding.
- Zijn er voor de streng beschermde soorten geen meer bevredigende oplossingen?
  - Het betreft reeds de minst versturende oplossing.
- Welk wettelijk belang is er waardoor de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd?
  - De voorgenomen activiteiten zijn noodzakelijk in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna en in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

